

Als pensioenfonds een maatschappelijke bijdrage leveren

DOOR RENÉ BOGAARTS

ABP stelde in 2015 ambitieuze doelen voor duurzaamheid en dit betekende pionieren en uitvinden hoe die te behalen. Maar ze komen binnen handbereik. Sommige zijn al bereikt. 'We willen onze kracht graag inzetten om Nederland duurzamer te maken', zegt bestuurslid Geraldine Leegwater. Volgens haar stellen de deelnemers dat beleid op prijs.

Onlangs werd bekend dat ABP dit jaar bovenaan de ranglijst staat van duurzaam beleggende pensioenfondsen van de Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling (de VBDO). Geraldine Leegwater, bestuurslid van het pensioenfonds en voorzitter van de commissie beleggingsbeleid, is er zichtbaar trots op: 'Al is het geen doelstelling op zich om voorop te lopen, we vinden het natuurlijk wel leuk'.

Duurzaamheid, en breder gezien maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB), was vóór 2007 nauwelijks een aandachtspunt bij de meeste pensioenfondsen. Ook niet bij ABP. Sinds die tijd heeft duurzaam en verantwoord beleggen zich bij ABP enorm ontwikkeld. 'Wij zijn niet zomaar een financiële instelling, we zijn een maatschappelijke, financiële instelling. We willen als pensioenfonds een maatschappelijke bijdrage leveren met het geld van onze deelnemers. Zij moeten nu en in de toekomst op hun pensioenfonds kunnen vertrouwen. Het rendement dat je op korte termijn kunt halen, mag niet ten koste gaan van de mensen die later in het fonds komen. We willen onze deelnemers nu en straks een goed pensioen bieden in een leefbare wereld. Dat kan volgens ons alleen als je je verantwoordelijkheid neemt', aldus Leegwater. 'Dat klinkt natuurlijk abstract, maar in 2015 hebben we vastgelegd hoe we daar concreet vorm aan willen geven.'

'Een van de concrete doelstellingen die we hebben vastgelegd, is bijvoorbeeld het verlagen van de CO₂-uitstoot van onze beleggingsportefeuille met beursgenoteerde bedrijven met 25% in het jaar 2020', zegt Leegwater. 'Een

andere concrete doelstelling is om in 2020 € 58 miljard belegd te hebben in de Sustainable Development Goals (de SDG's) van de Verenigde Naties. Dat is toch een aardig percentage, op een beleggingsportefeuille van pakweg € 410 miljard. Eind 2017 zaten we al op 49,8 miljard, dus dat schiet ook al lekker op.'

Enthousiast somt ze nog een paar van dergelijke concrete doelstellingen op. 'In 2020 hebben we ook vijf miljard geïnvesteerd in hernieuwbare energie, we zitten nu al op vier miljard. En we willen investeren in sectoren en producten die specifiek passen bij onze achterban. We hebben in 2016 vastgelegd dat we in 2020 een miljard extra in onderwijs en communicatie-infrastructuur hebben gestoken. Daar zijn we eind vorig jaar al circa een half miljard overheen gegaan.'

Duurzaam en verantwoord beleggen is een essentieel onderdeel van het ABP-beleid geworden. 'We zijn niet alleen op zoek gegaan naar duurzame en verantwoorde beleggingsmogelijkheden', zegt Leegwater. 'We hebben, en dat is misschien nog wel belangrijker, duurzaamheidsaspecten en criteria voor verantwoord ondernemen volledig geïntegreerd in de beleggingsbeslissingen. In 2020 hebben we dus voor iedere belegging hiernaar gekeken. Vroeger hadden we overal twee teams voor, het ene keek naar risico en rendement, het andere naar duurzaamheid. Nu moet iedere belegger vanuit vier invalshoeken naar een belegging kijken: risico, rendement, kosten en ESG.'

ABP hanteert uiteraard alle bekende vormen van MVB: uitsluiting, best-in-class, engagement en impact investing, maar Leegwater benadrukt dat het duurzaam en verantwoord beleggingsbeleid van ABP nog wat verder gaat met 'inclusie'. 'Uitsluiting, wat veelal is vastgelegd in wet- en regelgeving, deden we al langer. Het gaat erom waar je wél in belegt.

We willen als pensioenfonds een maatschappelijke bijdrage leveren met het geld van onze deelnemers.

Bij aandelen bijvoorbeeld gaat het om de vraag of bedrijven voldoen aan onze duurzaamheidsdoelstellingen. We kiezen daarbij niet alleen voor de bedrijven die het 't best doen, maar kijken ook naar bedrijven die nog niet aan onze maatstaven voldoen. Zijn er bedrijven die wel de potentie hebben om dat te gaan doen, nadat wij er bijvoorbeeld met hen over in gesprek zijn gegaan? We kiezen voor koplopers en beloften.'

Op de vraag of een strategie van best-in-class niet hypocriet is, omdat je dan immers zou kunnen beleggen in sectoren die uit zichzelf niet duurzaam zijn, heeft Leegwater een helder

antwoord. 'Dat is op voorhand lastig te zeggen. Of we in oliemaatschappijen moeten beleggen bijvoorbeeld? Voor ons geldt de vraag of we als maatschappij zónder kunnen. Zolang dat nog niet kan, willen wij ons er ook niet uit terugtrekken. Sterker, we stimuleren dergelijke bedrijven liever om stappen naar meer duurzaamheid te zetten. Zij zijn het tenslotte die de grootste verandering in de energietransitie teweeg kunnen brengen. We hebben begin dit jaar wel besloten om niet meer in tabaksproducenten te beleggen. Waarom? De maatschappij kan zonder! En wij kunnen tabaksproducenten niet aansporen om gezonde sigaretten te produceren. Ons streven is, zoals aangekondigd, om dit jaar deze beleggingen te verkopen. Ik zou onze deelnemers benadelen, als ik over de verkoop nog meer zou zeggen.'

ABP heeft ook besloten om niet in kernwapens te investeren. Wel in gewone wapens? Leegwater: 'Dat is voor ons best lastig. Defensie- en politiemedewerkers zijn ook deelnemers van ons pensioenfonds en worden bewapend ingezet voor de openbare orde en veiligheid in binnen- en buitenland. Maar voor kernwapens geldt hetzelfde als voor tabak: die wapens kunnen niet bij vreedzame operaties worden ingezet.'

Om bedrijven ertoe te bewegen te verduurzamen, gebruikt ABP al zijn invloed. 'Veel Japanse bedrijven konden veel verbeteren op gebied van governance. Vaak bleven voormalige CEO's een belangrijke rol spelen. Omdat wij daar vragen over stelden, is die praktijk nu grotendeels verleden tijd. Bedrijven als Shell en Total zijn mede door onze inzet nadrukkelijker op zoek gegaan naar duurzamere investeringen', zegt Leegwater. 'En als er niet naar ons geluisterd wordt, nemen we ook maatregelen. Het Zuid-Koreaanse Posco Daewoo bijvoorbeeld. Dat was via een dochteronderneming betrokken bij het kappen van oerwoud om er palmolieplantages van te maken. We hebben het bedrijf er herhaaldelijk op aangesproken, maar dat had niet genoeg effect. Daarom hebben we besloten de aandelen van dat bedrijf te verkopen.'

Het beleid van het ABP heeft de steun van de deelnemers. 'Omdat we dat belangrijk vinden, doen we er ook voortdurend onderzoek naar, bijvoorbeeld middels representatieve steekproeven met gerichte vragenlijsten, maar ook via deelnemersbijeentkomsten, paneldiscussies en webinars. We zien ook aan de e-mails en de brieven hoe groot de betrokkenheid is van onze deelnemers. Deelnemers vinden het belangrijk dat ABP een duurzaam en verantwoord

We hebben, en dat is misschien nog wel belangrijker, duurzaamheidsaspecten en criteria voor verantwoord ondernemen volledig geïntegreerd in de beleggingsbeslissingen.

CV

Geraldine Leegwater, CFA, heeft Monetaire Economie en Oost-Europakunde aan de Rijksuniversiteit Groningen gestudeerd. Ze liep stage bij ABN AMRO in Moskou en Polen. Nadat ze het traineeship volgde, kon ze aan de slag op de afdeling asset management van de bank. In 2004 stapte ze over naar het ABN AMRO Pensioenfonds waar ze tot 2014 Chief Investment Officer was. Vervolgens was ze tot september 2018 Chief Executive Officer van hetzelfde fonds. Sinds 2015 is ze bestuurslid van het ABP, en sinds september 2018 voorzitter van de commissie beleggingsbeleid. Leegwater is tevens directeur van Stichting Verenigd Bezit en lid van de beleggingsadvies- en toezichtcommissie van DNB. Ze doceert aan de Erasmus Universiteit Rotterdam.

We willen onze deelnemers nu en straks een goed pensioen bieden in een leefbare wereld.

ABP, krijgen we heel goed onderzoek en nieuwe ideeën aangereikt. We proberen de kennis die daar zit, zo goed mogelijk te gebruiken.'

De maatschappelijke verantwoordelijkheid die ABP voelt, uit zich ook in de bereidheid om ook in maatschappelijk belangrijke binnenlandse projecten te investeren. 'We kijken altijd vanuit die vierhoek van risico, rendement, kosten en ESG, maar als de mogelijkheid zich voordoet zullen we er absoluut op inspelen', zegt Leegwater. 'We beleggen graag in Nederland. De energietransitie bijvoorbeeld biedt wellicht mogelijkheden. We willen onze kracht graag inzetten om Nederland duurzamer te maken. We hebben bijvoorbeeld veel green bonds, waarmee duurzame ontwikkelingen worden gefinancierd.'

pensioenfonds is. Tegelijk horen we natuurlijk ook deelnemers die aangeven dat ze niet willen dat het ten koste van het rendement gaat', zegt Leegwater. 'Dat het niet ten koste mag gaan van het rendement is overigens ook óns uitgangspunt. En we zijn ervan overtuigd dat duurzaam en verantwoord beleggen niet ten koste hoeft te gaan van rendement. Dat wordt bevestigd door allerlei wetenschappelijk onderzoek. Het universum van beleggingen is zó groot dat er voldoende alternatieven zijn.'

Dat steeds meer institutionele beleggers voor duurzame beleggingen kiezen, heeft ongetwijfeld ook te maken met de veronderstelling dat duurzaam opererende bedrijven op termijn beter zullen presteren. Duurzaam beleggen zou gewoon uit rendementsoogpunt al verstandiger zijn. Leegwater deelt die visie. 'Dat inzicht wordt explicieter, maar het was er al langer. Onderwerpen als good governance werden al veel langer door analisten meegewogen, een goed bestuurd bedrijf presteert vaak beter. En er komen ook steeds meer data beschikbaar die bevestigen dat ESG belangrijk is.'

Volgens Leegwater vindt ABP de dialoog met belangenorganisaties en andere stakeholders, en vooral met de deelnemers, erg belangrijk. 'We doen niet alleen ons best om producenten te bewegen tot duurzame keuzes, maar willen ook met consumenten het gesprek aangaan over hun duurzame keuzes. Het gaat om bewustmaking en het bespreken van dilemma's. We hebben daar een speciale website voor ontwikkeld, www.belangrijkekeuzes.nl. Daar worden de keuzes die we in ons beleid maken en de dilemma's die we daarbij ervaren, toegelicht. Tegelijk peilt de website via vragen de mening van de deelnemers. Het ABP wordt gevoerd door de ideeën van de deelnemers. Van medewerkers van universiteiten bijvoorbeeld, die ook zijn aangesloten bij het

Volgens Leegwater is samenwerking voor ABP cruciaal om iets te bereiken. Bij het vaststellen van het beleid speelt APG, de uitvoerder van het beleid van ABP en andere pensioenfondsen, een belangrijke rol. 'We hebben elkaar op dit terrein uitstekend gevonden', zegt Leegwater. 'APG beschikt niet alleen over heel veel deskundigheid, maar kan onze inzichten ook verder uitdragen. Ik zie dat we gezamenlijk pionieren. Zij ontwikkelen de instrumenten om ons beleid uit te voeren. Ze komen met ideeën, ze geven input op basis van hun ervaringen. Er is sprake van een mooie wisselwerking.'

Ook met collega-pensioenfonds PFZW en diens uitvoeringsorganisatie PGGM wordt volgens Leegwater vruchtbaar samengewerkt. Bijvoorbeeld bij de ontwikkeling van het raamwerk voor beleggen in de Sustainable Development Goals. 'Het is belangrijk om een gezamenlijke taal te ontwikkelen', legt ze uit. 'Daarmee voorkom je bijvoorbeeld dat bedrijven zich voor verschillende investeerders op verschillende zaken gaan richten. Het gaat om de vraag wanneer een bedrijf nu echt werkt aan bijvoorbeeld gezondheid en welzijn en aan het tegengaan van armoede. Hoe kun je de SDG's vertalen in concrete beleggingen? Als we dat samen met anderen kunnen doen, versnellen we het proces.' «

Een van de concrete doelstellingen die we hebben vastgelegd, is het verlagen van de CO₂-uitstoot van onze beleggingsportefeuille met beursgenoteerde bedrijven met 25% in het jaar 2020.